

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem o-
nom za celo leto 2 gl. 50 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr., za četrt leta
65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroske ulice
hite, 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobó se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.
Rokopisi se ne vrčajo, neplačani listi se ne sprejemajo.
Za oglasila se plačuje od navadne vrednote, če se natisne enkrat, po 5 kr.,
dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Iz državnega zbora.

O dvoboju med Badenijem in Wolfom se je raz-
pravljalo po mnogih skupinah državnega zbora. Tudi
naša »krščanska slovanska narodna zveza« se je po-
svetovala v dveh sejah, kako naj postopa v tej stvari.
Preden pa je naša zveza kaj sklenila, smo zvedeli, da
je Badeni prosil sv. očeta za zopetni sprejem v sv.
cerkev in mu je spregledal nasledke njegovega zločin-
stva tudi presvetli cesar. »Krščanska slovanska narodna
zveza« je potem sklenila blizu takole: »Mi se držimo
tudi gledé dvoboja naukov sv. cerkve; veselimo se pa,
da se je grof Badeni spravil s katol. cerkvijo in z dr-
žavo; obsojamo surove napade proti njegovi časti in
proti časti njegovega naroda ter mu želimo, da kmalu
zopet ozdravi.« —

Znano je, kako silne nesreče so zadele vsled grozne
povodnji mnoge severne in zapadne dežele našega ce-
sarstva letošnje leto. Na milijone in milijone gold. se
ceni škoda; veliko ljudij je konec vzelo v valovih, mnogo
poslopij je podrla huda ura itd. Za-to se je tudi vložilo
nad 60 nujnih predlogov v državnem zboru, naj se tem
siromakom zdatno pomaga. Poslanci so govorili veliko
in popisovali nadloge ubogega ljudstva, napadali tudi
vlado, ker ni takoj pomagala. A vlada je predložila v
seji dne 30. sept. načrt postave, da sme 8 milijonov
goldinarjev vporabiti v pomoč poškodovanim. Nekaj
denarja bi se ljudem posodilo brezobrestno in nekaj
darovalo brez povračila. Na gornjo Štajarsko bi prišlo
40.000 fl. podpore. Poslanci iz onih dežel, ki so naj-
hujše prizadete, pa niso prav nič zadovoljni s to malo
pompo. Dunajski poslanec Steiner je zahteval pod-
poro v znesku s 50 mil. gold. Po večdnevem govor-
jenju je zbornica soglasno sprejela nujnost predlogov za
podporo in bo zdaj šlo zato, koliko podpore in koliko
brezobrestnega posojila se bo poškodovancem dovolilo.

Važna je bila seja pretečenega petka, ko je finančni
minister Bilinski predložil proračun o dohodkih in stroških
za prih. leto 1898. Znabiti bo mnogoterega bralca za-
nimalo zvedeti, koliko denarjev naša država — izvzemši
Ogersko in Hrvaško — potrebuje na leto. Za leto 1898.
se bo potrebovalo nekoliko manje, kakor 716 milijonov
goldinarjev. Dohodki so proračunjeni na blizu 720 mil.
Dohodkov bi torej bilo za blizu 4 mil. več, kakor stro-
škov. Kam se toraj porabijo stroški? Berite: Najvišji
dvor (cesarska hiša) potrebuje vsako leto 7 milijonov;
na našo državno polovico pride od tega zneska 4 mil.
650 tisoč gold., ostali znesek plačajo ogerske dežele.
Pisarna Njegovega veličanstva 76.864 fl. Državni zbor,
gospodska zbornica, delegacije, kontrolna komisija držav-
nih dolgov, zgradba parlamenta — skupaj 1 milijon
306.262 fl. Državno sodišče 23.300 fl.; ministerski svet:
1 mil. 330.021 fl.; za skupne stroške (cele države) 122

mil. 656.440 fl.; notranje ministerstvo 26 mil. 623.441 fl.;
ministerstvo za deželno brambo 24 mil. 072.681 fl.;
naučno ministerstvo 29 mil. 177.140 fl., finančno mini-
sterstvo 112 mil. 651.806 fl.; trgovinsko ministerstvo
49 mil. 445.049 fl.; železniško ministerstvo 96 mil.
525.500 fl.; za poljedelsko ministerstvo 11 mil.
967.406 fl. V tem znesku se nahaja svota z 250.000 fl.
za pokončevanje trtne uši; 160.000 fl. za brezobrestna
posojila po trtni uši poškodovanim vinogradnikom (za
leto 1897. je bilo v ta namen odločenih 120.000 fl.) Za
pravosodno ministerstvo 28 mil. 065.087 fl.; za najvišji
računski dvor 176.600 fl.; za pokojninski zaklad 22 mil.
898.800 fl.; za podpore in dotacije 6 mil. 449.505 fl.;
na račun državnega dolga 170 mil. 553.910 fl. in sicer
obresti skupnega drž. dolga (kar ga ima Avstrija z
Ogersko vred): 95 mil. 973.852 fl., obresti samega
avstrijskega dolga 69 mil. 517.755 fl.; za povračevanje
državnega dolga 1 mil. 169.000 fl.; za upravo državnega
dolga: 650.190 fl.

Državni dohodki leta 1898.: Dohodki zem-
ljiškega davka bi imeli znašati namesto dozdejšnje svote
37 in pol milijonov le 35 milijonov gold. Toda finančni
minister nastavlja ta dohodek le v znesku 28 milijonov
722.500 fl.; hišni davek 31 mil. 164.600 fl. Novi občni
pridobinski davek: 15 mil. 239.600 fl., rentni davek
3 mil. 100.000 fl., osebni dohodninski davek 15 mil.
624.400 fl. Davek od žganja: 33 mil. 800.000 fl.; od
vina in mošta 5 mil. 400.000 fl., od piva 37 milijonov,
od mesa 7 mil. 200.000 fl., od sladkorja 33 milijonov
465.000 fl., od rudninskega olja 7 mil. 300.000 fl., od
soli 22 mil. 181.500 fl., od tobaka 98 mil. 502.300 fl.,
od kolekov 22 mil. 553.400 fl.; pristojbine: 44 mil.
545.600 fl., loterija 16 mil. 071.000 fl., mitnina: 1 mil.
036.600 fl.

Finančni minister je potem izjavil, da nameravano
zvišanje uradniških plač se zdaj še ne more vpeljati,
ker nima vlada pripomočkov, te stroške pokriti. Da bi
se pa vendar zamoglo izvršiti to zvišanje plačila urad-
nikom, bi bilo treba vpeljati dva nova davka, tako
imenovani transportni davek in davek od sladkorja.
Po drugi poti se ne dá doseči ta namen. Zraven tega
je pomisliti, da leto 1898. bo za Avstrijo zelo kritično
leto. Odpade mnogo dozdejšnjih davkov in državnih
prihodkov; vpeljati se imajo pa novi davki, od katerih
se ne vé, koliko bodo znašali.

V tej seji dne 1. okt. je govorilo mnogo poslancev
o potrebi, pomagati po povodnji in drugih uimih po-
škodovanim z zdatnimi podporami. — Ob koncu seje
je zahteval Schönerer od predsednika, naj opomni mi-
nistre, da je njihova dolžnost, odgovarjati na inter-
pelacije ali vprašanja, katere stavijo na-nje državni po-
slanci. Ministri svoje dolžnosti zadnji čas več ne
izpolnjujejo. Predsednik se izgovarja, da nima oblasti,

ministre posebej na to opominjati. — Vážna sta bila dva predloga, katera je vložil v isti seji poslanec dr. Krek zastran preskrbljevanja delavcev za starost in onemoglost in pa zastran državnih diurnistov, ki naj bodo plačani kakor uradniki.

Kako se Spodnji Štajar pripravlja za Pruse.

(Dalje.)

Drugi urad, ki se tudi dovolj trudi, da bi nas prejel slej ponemčil, so sodišča. Čut za pravičnost in pa zdrava pamet pravita, da imam ona, kojima naj razsodim, izpraševati kakor tudi soditi v njunem jeziku. Kako morem in če dobiti o stvari pravo sliko, in kako moreta dotičnika vedeti, kaj se je razsodilo! Že sodnik, ki se poslužuje tolmača, ne more si nikdar biti svest, da je sodil pravično, kajti navadno se stvar, če se pripoveduje v drugem jeziku, pokaže nekoliko drugače; kaj pa naj pričakujemo o sodniku, ki obtoženca, tožnika in priče izprašuje v jeziku, ki je tuj, torej neznan ali onim ali njemu? In še več.

Kdor je kedaj imel pri sodišču opraviti, ali celo to smemo seči, komur se še možgani niso izsušili, in kdor še v svojem srcu hrani le iskrico pravičnosti, bode nam pritegnil, če trdimo, da se pravici more ugoditi le tedaj, če sodnik razume jezik onih, katerim ima soditi, natanko, v vseh njegovih finesah. Potemtakem je (izjem bo jako malo) za sodnika sposoben n. pr. v Lahih le rojen Lah, v Nemcih le rojen Nemec in v Slovencih le rojen Slovenec.

Kako pa je v tem oziru pri nas na Avstrijskem? Nemci imajo nemške sodnike, Lahi laške, Ogri ogerske in mi Slovenci — večinoma nemške, to se pravi, ali trdo nemške, ali pa take, ki slovenski ali le slabo znajo, ali govoriti in razumeti nočejo. Sodniki, ki so slovenščine zmožni popolnoma, in ki se je pri obravnavah s slovenskimi strankami tudi poslužujejo, so bele vrane. Naše ljudstvo to brezčlovečnost hudo čuti in je tudi že mnogokrat po svojih poslancih proseče ali obupno klicalo do pravosodnega ministra, toda do danesnjega dne bili so vsi klici zastoni. Zaradi lepšega so se izdajali ukazi, kakor oni dne 18. aprila 1882, št. 20.513 ex 1881, ki velevali, da se ima s slovenskimi strankami od prve besede do zadnje posloovati slovenski, naglašajoč, da je jezik slovenski v to svrhu popolnoma sposoben, ali oni dne 15. maja 1862, 20. oktobra 1866 in 5. septembra 1867, ki vsi trije ukazujejo, da se je za slovenske stranke posluževati slovenskih tiskovin, ali oni dne 10. januarja 1889, ki velevali, da se imajo pri vseh sodiščih, pri kojih je soditi v slovenščini, oskrbeti dvojezični uradni pečati in dvojezične uradne izveske; — ali kakor smo rekli, vse to le zaradi lepšega, za resnico do poštenega prava v Slovencih ministrom doslej ni bilo, kajti po takih ukazih so uradniki še vse huje nemčevali nego poprej, in na naše zopetne pritožbe se ne jednemu nepokornemu uradniku ni zakrivil niti las, da ne rečemo, da se mu je preziranje in zasramovanje slovenskega naroda štelo v zaslugo! In sedanjí pravosodni minister, grof Gleispach, se je celo osmelil, našega velepospovedanega poslanca, vlč. g. dr. Gregoreca, ko se je ta v državni zbornici pritožil, da gornjeradgonski okrajni sodnik ne rabi slovenskih tiskovin, radi tega javno imeti za norca, rekóč, da je omenjeni sodnik vsled te pritožbe umrl. To se vendar pravi, slovenskemu narodu pljuvati v obraz! Vlč. g. dr. Gregorec je ministru mirno in resno odgovoril, da je gornjeradgonski sodnik umrl, kakor priča mrtvaški list, vsled vnetja pljuč, ljudstvo slovensko pa nato reče, tudi mirno in resno: »Gospod grof! Siromaki smo; ali pod našimi hodnimi srajcami

bijejo srca, ki za pravičnost plantijo in trdno zaupajo v Onega, ki bo pravičen nam, pa tudi vam!«

Oglejmo si okrajna sodišča. Izmed sodnikov in svetovalcev, kojih je na Slovenskem Štajarskem 20, je Slovencev le 6, izmed 31 adjunktov 13. Slovence minister poriva na Nemško ali Kranjsko, semkaj pa nam pošilja Nemce in kranjske nemškutarje. Kje so naši domačini gg. Wenger, Klobučar, Vedernjak i. dr.? Zato pa v Celje vedno prihajajo mladi nemški juristi, da se tam pripravljajo za slovenska okrajna sodišča. Pravo mesto je Celje za to! Komu ni še v spominu od otvoritve Narodnega doma? Ali se je potem čuditi, da se n. pr. pri prestopkih protokol in sodba pišeta le pri dveh južnostajarskih sodiščih v slovenskem jeziku, kakor je to vlč. g. dr. Gregorec ministru očital! Za 6699 Slovencev, bivajočih v radgonskem, emureškem in arvežkem okraju pa še uredbe, koje smo navedli poprej, niti ne veljajo!

Kaj naj rečemo o okrožnem sodišču v Celju? Sodiščni okrog šteje 197.693 Slovencev in 11.122 Nemcev, ali bolje večidel nemškutarjev. In glejte! Izmed 15 sodnikov, ki jih ima to sodišče, je le eden jedin Slovenec, in ta je samo svetovalski tajnik; vsi drugi so ostro nemškega mišljenja in odločni pristasi nemške stranke. Obravnave se vrše skoro vsakokrat v nemškem jeziku, in če tudi stranke niti besedice nemški ne umejo. Ali se je potemtakem čuditi, da obsodba izpade včasih krivično? Jeden slučaj: Pred nekoliko leti je bil v Celju mladenič, ki ni znal čisto nič nemški, zaradi umora matere obsojen na vislice, ali od cesarja na dosmrtno ječo pomiloščen. Revez je sedel v Karlavi in Gradcu že pet let, nato pa se je pravi morilec sam oglasil. Kako se je ta proces vršil? Protokol v predpreiskavi je bil nemški, zatožba državnega pravika nemška, poduk zatožencu nemški, prašanja do porotnikov nemška, zagovori in odgovori nemški, prašanja nemška, odgovor porotnikov nemški, sklepni govor nemški, razsodba nemška, skratka vse nemško. Zatoženec je sedel na zatožni klopi več dnij in pol noči in od vsega, kar se je govorilo, ni razumel nič, tudi razsodbe ne. In ko so slednjič ljudje že odhajali, vzkliknil je strahom: »Kaj je z menoj?«, na kar mu predsednik slovenski odgovori: »Na gauge prideš«. Ali je to še cloveško, o pravičnosti niti ne govorimo! Ta slučaj je letos pripovedoval vlč. g. dr. Gregorec v državni zbornici, in celjsko okrožno sodišče si zoper njega resnico do danesnjega dne ni upalo ziniti niti besedice in tudi gospod minister ne.

Od novega leta naprej bode tudi v Mariboru okrožno sodišče in sicer za sodne okraje: Ormož, Št. Lenart, Ljutomer, Marenberg, Gornjo Radgono, Ptuj, Slovensko Bistrico, Maribor levi breg Drave in Maribor desni breg Drave. Sodni okraj je torej slovenski, novo imenovani uradniki pa so kakor v Celju večidel nemški.

Končajmo to prežalostno poglavje! Le to še hočemo kratko omeniti, kako je z uradnimi pečati in nadpisi. Na in v okrožnem sodišču v Celju je vse nemško, tudi pečat, izmed okrajnih sodišč dvojezične uradne izveske nima niti jedno, dvojezične uradne pečate pa pet sodišč. — Tako se torej meri nam Slovencem pravica in sicer od tiste strani, ki je v to poklicana, da jo narodom varuje. In zakaj? Ker stoji v velikem političnem načrtu zapisano: Slovenci se imajo ponemčiti, popruniti.

O socijalnem vprašanju.

(Iz govora dr. Krika na Gornjskem.)
(Konoc.)

Tu je izborni govornik povedal več krasnih primer, da so ljudje bolje spoznali razmerje med nižjim